

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Хань Вей на тему:

«ЖАНР КОНЦЕРТУ ДЛЯ САКСОФОНА В ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ ХХ СТОЛІТТЯ: НАЦІОНАЛЬНО-СТИЛЬОВИЙ КОНТЕКСТ»

на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського
«26» листопада 2025 року, протокол № 4

Обґрунтування теми. Дисертацію присвячено вивченню національно-стильового контексту творчості композиторів та саксофоністів ХХ століття, які разом створювали «звуковий образ інструмента» в своєму історичному хронотопі. У найновітній історії музики саксофон здобув визнання завдяки «вибуховому» впливу на спосіб мислення музикантів всього світу. Призмою для відбору аналітичного матеріалу обрано найбільш репрезентативну форму академічної комунікації – сольний інструментальний концерт з його атрибутивними ознаками (циклічна форма, концертний тип комунікації та музичної драматургії, фактурно-технічні модуси віртуозності, принцип гри-змагання *tutti – soli*). Цей магістральний флагман європейської традиції об'єднав навколо себе й інші, споріднені з ним жанри (концертино, п'єси, програмні цикли), ставши маркером блискучого розквіту саксофонного інструменталізму від його народження до нині.

Дослідницьку стратегію автора – практикуючого саксофоніста – складає виконавський підхід до композиторського твору. Попри те, що в українському музикознавстві з'явилося кілька дисертацій, в яких розглянуто специфіку цього виду виконавства (Крупей, 2006; Ван Хаоюань, 2015; Максименко, 2018; Зотов, 2018), в тому числі його джазову «гілку» (Чжан Чі, 2024; Р. Стецюк, 2025), виконавська поетика цього концептуального жанру не розроблена в аспекті національного стильового контексту світового саксофонного мистецтва.

Ідея кваліфікаційної праці прийшла від внутрішньої впевненості автора, що національно-стильова семантика твору для саксофона залежить не тільки від його автора, а безпосередньо від виконання. Критерії обґрунтування цієї простої істини обумовили *актуальність теми* не тільки для саксофоністів-практиків, але й для науковців: 1) брак ґрунтовних праць з проблем національно-стильової атрибуції музики для саксофона в добу глобалізації; 2) нерозробленість виконавської поетики – якості звучання твору, що впливає на сприйняття і розуміння його національного стилю (попри композиторські складові – цитування або стилізації); 3) соціокультурна значущість когнітивно-комунікативної проблеми розуміння *Інакшості* – «чужої» національної

музичної мови як загальної когнітивної проблеми. Її розв'язання в творчому акті актуалізує важелі впливу виконавської рефлексії на якісний рівень музикології (в незалежності від національної приналежності музики та її інтерпретаторів).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» (протокол вченої ради № 5 від 29.12.2022 р.). Тему дисертації затверджено вченою радою Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол № 7 від 27.02.2020 р.).

Мета дослідження – змодельовати типологічні процеси розвитку саксофона в жанровій парадигмі концерту з урахуванням національно-стильового контексту та світових брендів музичної культури ХХ століття.

Наукові завдання, зумовлені постановкою проблеми, складають алгоритм досягнення мети дослідження:

- узагальнити історіографічні джерела, що складають саксофологію – розділ музикознавчої науки про саксофон (історію, теорію виконавства, стилів, жанрів та інтерпретації);
- визначити еволюцію концерту для саксофона в інструментальній культурі Західної Європи як історичної батьківщини жанрового архетипу;
- виокремити напрямки саксофології з обґрунтуванням її методологічної значущості для практики саксофонного виконавства сучасності;
- встановити структурно-семантичний інваріант концертного жанру та систему параметрів його виконавської поетики;
- виявити стабільні та мобільні чинники (параметри) розвитку жанру саксофонного мистецтва в американській музиці межі ХХ–ХХІ століть;
- визначити етапи розвитку саксофонного мистецтва Китаю на ґрунті типологізації знакових творів провідних композиторів;
- здійснити жанрово-стилістичний та виконавський аналіз концертних творів для саксофона видатних представників композиторської школи ХХ століття;
- розробити методику аналізу виконавської поетики саксофонного мистецтва та визначити роль його носіїв у розкритті національної специфіки «китайської картини світу».

Об'єктом дослідження є світове саксофонне мистецтво ХХ століття як завершена художньо-стильова система, екзистенційно присутня у виконавській практиці ХХІ століття.

Предмет дослідження – національно-стильовий контекст саксофонного виконавства в жанровій парадигмі сольного інструментального концерту.

Матеріалом дослідження слугують ноти (партитури, клавіри) оригінальних творів для саксофона:

Концерт для саксофона-альта та духового ансамблю Стівена Браянта;

Концерт для тенор-саксофона Девіда Бейкера;

Концерт для саксофона-сопрано та духового оркестру Джона Макі;

Concerto grosso для саксофонного квартету й оркестру (або духового оркестру) Вільяма Болкома;

Concertino для баритон-саксофона з оркестром Роберта Нельсона;

Концерт для саксофонного квартету з оркестром Філіпа Гласа;

Концерт для альт-саксофона Чу Ванхуа з оркестром китайських народних інструментів;

Сюїта-фантазія Чжао Цзіпіня «Шовковий шлях» для гуаньцзи з китайським оркестром;

Транскрипція К. Вільта для саксофона «Шовковий шлях»;

Лей Лян «Монолог Пекінської опери» (*Peking Opera Soliloquy*) та Концерт для альт-саксофона з оркестром «Сяосян» (*Xiaoxiang*);

концертні композиції Цзоу Сянпіна для саксофона «Образи річки Ялун» та «Пісня човнярів річки Чуаньцзян»;

Лейлей Тянь. Концерт «*Open Secret*» для саксофона та китайського оркестру;

Юй-Квон Чун. Концерт для саксофона № 1 та деякі інші, що увійшли в поле дослідницької уваги більш фрагментарно.

аудіо- та відеозаписи обраних творів, наявних на платформах You Tube, необхідні як доказова база для створення виконавського аналізу творів видатних композиторів та саксофоністів ХХІ століття;

Методи дослідження. Оскільки автор є практикуючим саксофоністом, розв'язання проблем саксофонного виконавства відбувається на ґрунті взаємодії теоретичних підходів та практичного досвіду. Саксофонний концерт потребує взаємодії *історичного* (фактаж саксофонного мистецтва в провідних країнах світу) та *виконавського* підходів, що реалізується на ґрунті *інтонаційного* аналізу композиції та драматургії твору.

- Жанрово-стильовий метод працює на розуміння композиторської інтерпретації усталених моделей європейської інструментальної музики; *структурно-функціональний* – виявляє діалектику семантичних і комунікативних функцій композиторського тексту;
- *інтерпретаційний* – скерований на творчість виконавців як співтворців музики;
- *компаративний* – дозволив коректні порівняння зразків концертного жанру для саксофона в різних національних контекстах;
- *системно-когнітивний* – уможливив редукцію типологічних розвитку процесів саксофонного мистецтва в творчій практиці ХХ століття в моделі їх пізнання.

Теоретична база дослідження базується на міждисциплінарній взаємодії загальних і спеціальних підходів сучасної музикології до вивчення композиторської та виконавської практики. Засадничими є наступні розділи:

– *теорія жанру сольного інструментального концерту (для струнних, дерев'яних духових інструментів, зокрема саксофона*: О. Антонова (1998), Б. Бойко (2025), Ван Хаюань (2024), Лі Юйсюань (2022), Д. Максименко (2018), В. Мартинова (2019), Лі Юйсюань (2023), В. Ракочі (2020), В. Чуріков, (2019). Н. Яропруд (2024); Т. Oxford (2012); L.Shapovalova, B.Kysliak, R.Vavryk, V.Zinchenko, B.Katryniak (2024);

– *виконавство на саксофоні в музичній культурі*: праці М. Крупця (2003), Ю. Василевича (2008), Д. Зотова (2026, 2018), Л. Максименка (2013); Б. Кисляка (2025); В. Мимрика (2017); А. Понькіної (2009); В.Чурікова (1996, 1997); Чжан Пен (2021); Чжао Венькай (2021);

– *народно-інструментальне мистецтво Китаю в історичній традиції*: Хуан Тайлун (2024), Янь Ян (2023), Пан Ботянь (2023), Haiyan Lee (2005), Stephen Jones (1995);

– *саксофон у світлі компаративістики «Схід – Захід»*: Cehuai Zhang (2023), Enming Zhang (2024). Hantao Li (2020), Ло Кунь (2017), Лю Сіньсін, Лю Сюецін (2002), Xiao Zhang і Kyle Fyr (2021), Xin Gao (2016);

– *виконавська специфіка та жанрові засади репертуару саксофоніста*: П. Барабашук (2024); М. Крупей (2006), Л. Максименко (2013); В. Мимрик (2009); Чжан Чі (2023), Ши Сін (2023) Xiao Zhang, Kyle Fyr (2021).

– *саксофон в джазі*: праці Гладких, (2011), Р. Стецюка (2025), – *творчість для саксофона китайських композиторів*: Ян Чжеюй (2023); Li Hantao (2020); Xin Gao (2016), Shu Li (2015);

– *тембр в музиці, оркестрові духові інструменти, звучний образ інструмента* : Ю.Ніколаєвська (2020), (Г. Берліоз), Stephen Jones (1995); В. Петрик (2023);

– *аналіз музики та інтерпретація* : Когнітивне музикознавство: аналіз та інтерпретація (2025). Колективний навчальний посібник / редактори: Л. Шаповалова, Ю. Ніколаєвська); І. Романюк (2010).

Наукова новизна отриманих результатів. На ґрунті запропонованої історіографії та аналітики концертних творів для саксофона композиторів світу в музикознавстві *вперше*:

- охарактеризовано структуру і методологію саксофнології як вчення, предмет якого – саксофонна виконавська традиція у складі *musica instrumentalis*, що наразі охоплює глобальний контекст світової музичної культури;
- з'ясовано структурно-семантичний інваріант саксофонного концерта для розуміння тенденцій розвитку жанру в ХХІ столітті;
- простежено типологічні процеси розвитку сольного концерту для саксофона в аспекті жанрової, національно-стильової та виконавської поетики;
- окреслено типологію саксофонного концерту в світлі стильової парадигми;
- визначено національно-стильову поетику саксофонного концерту (на ґрунті жанрово-стилістичного та виконавського аналізу зразків жанру в творчості митців Європи, США, Китаю);

- створено антологію саксофоністів Китаю, творчість яких уособлює спадкоємність генерацій, здатних зберігати національно-стильову поетику через маніфестацію китайської картини світу.

Отримали подальший розвиток:

- методика аналізу виконавської поетики (на матеріалі саксофонного мистецтва);
- музикознавча категорія «картина світу», за концепцією І. Романюк в проєкції на національну поетику творів для саксофона китайських композиторів;
- історична періодизація саксофонного мистецтва в Китаї.

Практичне значення отриманих результатів. Зміст і висновки дослідження складають цінний допоміжний матеріал для підготовки і оновлення навчальних дисциплін: «Основи інструментування та диригування», «Історія виконавського мистецтва на духових та ударних інструментах», «Методика викладання гри на духових інструментах», «Аналіз і інтерпретація музики», «Педагогіка», «Психологія мистецької освіти» для здобувачів ступеня бакалавра/магістра/доктора мистецтва/доктора філософії закладів вищої освіти мистецького спрямування України та Китаю.

Матеріали дисертації можуть стати у нагоді викладачам-практикам, які працюють на відповідних кафедрах закладів вищої мистецької освіти із здобувачами профілізації «Оркестрові духові та ударні інструменти» («Саксофон») і викладають «Фах», «Оркестровий клас», «Оркестрова практика». Результати дисертації можуть бути корисними на курсах підвищення кваліфікації концертуючих артистів (солістам/ансамблістам), а також музикознавцям-лекторам, які анонують сучасний репертуар саксофоністів.

Апробація роботи. Обговорення дисертації відбувалося на кафедрі інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І. П. Котляревського. Основні положення та висновки праці оприлюднені в доповідях на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 13-14 лютого 2023 року); науково-творчий проєкт «INTER-PROTO-LOGOS», присвячений 20-річчю кафедри інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І.П.Котляревського (Харків, 2-6 березня 2025 року); VI міжнародна науково-творча конференція «Мистецтво і наука в сучасному глобалізаційному просторі» (Харків, ХНУМ, 14-15 листопада 2025 року).

Публікації. Основні положення дисертації викладено у трьох наукових статтях в наукових виданнях, затверджених МОН України як фахові (категорія Б):

1. Хань Вей (2025). Концерт для саксофона в системі жанрів європейського інструментального мистецтва: типологічний аспект. *Аспекти історичного музикознавства*, XXXIX (39), 257-275. DOI 10.34064/khnum2-39.14 https://aspekty.kh.ua/vypusk39/aspekt_39_14_257-275_Wei.pdf

2. Хань Вей (2025). Саксофон у творчості китайських композиторів: від академічної традиції до культурної інтеграції. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії практики освіти*, 75, 135-148. DOI 10.34064/khnum1-75.09 https://intermusic.kh.ua/vypusk75/PROBLEMS-75_9-135-148HANWEI.pdf

3. Хань Вей (2025). Особливості національної поетики саксофонного виконавства в сучасному Китаї. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії практики освіти*, 76, 143-158. DOI 10.34064/khnum1-76.08 https://intermusic.kh.ua/vypusk76/PROBLEMS-76_8-143-158Wei.pdf

Характеристика особистості здобувача. Хань Вей навчається в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського з 10 лютого 2020 року по 09 лютого 2026 року (науковий керівник – доктор мистецтвознавства, професор, академік Академії вищої школи України Шаповалова Людмила Володимирівна), успішно виконав освітню та наукову складові освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії. Довідка про її виконання А25 № 029, видана 06 червня 2025 року, підтверджує успішне виконання всього об'єму навчання.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувався принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Хань Вей у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведену на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація Хань Вей «**Жанр концерту для саксофона в творчості композиторів XX століття: національно-стильовий контекст**», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв'язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 3 міжнародних науково-практичних конференціях;

основні положення відображено у 3 одноосібних наукових статтях в наукових виданнях, затверджених МОН України як фахові (категорія Б).

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Хань Вей «Жанр концерту для саксофона в творчості композиторів XX століття: національно-стильовий контекст»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Хань Вей «Жанр концерту для саксофона в творчості композиторів XX століття: національно-стильовий контекст»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету мистецтв
імені І.П. Котляревського

ШАПОВАЛОВА Л.В.